

Michał Sajewicz

Maria Curie-Skłodowska University, Lublin (Poland)

(profesor emerytowany)

e-mail: msajewicz@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8468-3010>

Popularne nazwiska mieszkańców powiatu hajnowskiego na początku XXI wieku

The Popular Surnames of the Inhabitants of the Hajnówka District at the Beginning of the 21st Century

Папулярныя прозвішчы жыхароў Гайнаўскага павета на пачатку XXI ст.

Abstract

The aim of the article is to describe popular surnames of the residents of the Hajnówka district in the early 21st century. The object of analysis is the surnames that, with regard to the number of their bearers, occupy the 20th to 40th position. The following surnames have been analyzed: Pawluczuk, Sawczuk, Sacharczuk, Wołkowycki, Sadowski, Gawryluk, Leoniuk, Oniszczuk, Daniluk, Jakoniuk, Niczyporuk, Jakubowski, Fiedoruk, Jakimiuk, Androsiuk, Sajewicz, Ostaszewski, Roszczenko, Romańczuk, Sidoruk.

The surnames are described according to the following patterns:

- a) dialectal pronunciation of the surname,
- b) the number of bearers of the surname in Poland,
- c) the distribution of the surname,
- d) populations of bearers of the surname in the Podlaskie voivodeship,
- e) larger populations of the surname bearers outside of the Podlaskie voivodeship,
- f) the number of the surname bearers in the Hajnówka district,
- g) the percentage of the surname bearers in the Hajnówka district compared to the whole country,
- h) the position of the Hajnówka district in Poland with regard to the number of bearers of the surname,
- i) probable etymologies and motivations of the surname,
- j) cognate surnames.

A separate publication was devoted to the most popular names in the Hajnówka district in the early 21st century, where the author described 20 anthroponyms.

The analysis of the anthroponymic material shows that the surname system of the Hajnowka district residents has largely preserved its traditional East Slavic character. The prevailing ones here are patronymic surnames, predominant in the East Slavic areas, which are related to names of Greek origin. This system contains features typical of individual East Slavic languages and of the Polish language, which played a significant role in its formation.

Keywords: Białystok region, Hajnowka district, popular surnames

Abstrakt

Celem artykułu jest opis popularnych nazwisk mieszkańców powiatu hajnowskiego na początku XXI wieku. Przedmiotem analizy są nazwiska, które pod względem liczby ich nosicieli uplasowały się w tym powiecie na 20–40 miejscu. Analizie poddano następujące nazwiska: Pawluczuk, Sawczuk, Sacharczuk, Wołkowycki, Sadowski, Gawryluk, Leoniuk, Oniszcuk, Daniluk, Jakoniuk, Niczyporuk, Jakubowski, Fiedoruk, Jakimiuk, Androsiuk, Sajewicz, Ostaszewski, Roszczenko, Romańczuk, Sidoruk.

Nazwiska opisano według następującego schematu:

- a) wymowa gwarowa nazwiska,
- b) liczba nosicieli nazwiska w kraju,
- c) zasięg nazwiska,
- d) skupiska nosicieli nazwiska w województwie podlaskim,
- e) większe skupiska nosicieli nazwiska poza województwem podlaskim,
- f) liczba nosicieli nazwiska w powiecie hajnowskim,
- g) odsetek nosicieli nazwiska w powiecie hajnowskim na tle ogólnopolskim,
- h) miejsce powiatu hajnowskiego w kraju pod względem liczby nosicieli nazwiska,
- i) prawdopodobne etymologie i motywacje nazwiska,
- j) nazwiska pokrewne.

Nazwiskom najbardziej popularnym w powiecie hajnowskim na początku XXI autor poświęcił odrębną publikację, w którym dokonał opisu 20 antroponimów.

Analiza materiału antroponimicznego wykazała, że system nazwiskowy mieszkańców powiatu hajnowskiego w znacznym stopniu zachował tradycyjny wschodniosłowiański charakter. Dominują tu przeważające na obszarach wschodniosłowiańskich nazwiska patronimiczne, nawiązujące do imion pochodzenia greckiego. System ten zawiera cechy właściwe poszczególnym językom wschodniosłowiańskim, a także językowi polskiemu, który odegrał znaczącą rolę w jego formowaniu się.

Słowa kluczowe: Białostoczczyzna, powiat hajnowski, popularne nazwiska

Анацыя

Мэтай даследавання быў аналіз папулярных прозвішчаў жыхароў Гайнаўскага павета на пачатку XXI ст. Прадметам даследавання з’яўляліся прозвішчы, якія паводле колькасці носьбітаў займалі на тэрыторыі гэтага павета 20–40 месцы. Праведзены аналіз датычыў наступных прозвішчаў: Pawluczuk, Sawczuk, Sacharczuk, Wołkowycki, Sadowski,

Gawryluk, Leoniuk, Oniszczuk, Daniluk, Jakoniuk, Niczyporuk, Jakubowski, Fiedoruk, Jakimiuk, Androsiuk, Sajewicz, Ostaszewski, Roszczenko, Romańczuk, Sidoruk.

Прозвішчы былі апісаны паводле наступнай схемы:

- a) вымаўленне прозвішча ў мясцовай гаворцы,
- b) колькасць носьбітаў прозвішча ў краіне,
- c) распаўсюджанне прозвішча,
- d) сканцэнтраванне носьбітаў прозвішча ў Падляшскім ваяводстве,
- e) прысутнасць носьбітаў прозвішча па-за межамі Падляшскага ваяводства,
- f) колькасць носьбітаў прозвішча ў Гайнаўскім павеце,
- g) адсотак носьбітаў прозвішча ў Гайнаўскім павеце на фоне агульнай колькасці ў Польшчы,
- h) месца Гайнаўскага павета ў краіне паводле колькасці носьбітаў прозвішча,
- i) праўдападобная этымалогія і матывацыя прозвішча,
- j) роднасныя прозвішчы.

Найбольш папулярным прозвішчам ў Гайнаўскім павеце на пачатку XXI ст. аўтар прысвяціў асобны артыкул, у якім апісаў 20 антрапонімаў.

Дадзены аналіз антрапонімаў паказаў, што сістэма прозвішчаў жыхароў Гайнаўскага павета захавала ў значнай ступені свой традыцыйны ўсходнеславянскі характар. Ёй характэрныя патранімічныя прозвішчы, якія пераважаюць на ўсходнеславянскіх тэрыторыях і якія ўзніклі ад імён грэчаскага паходжання. Гэтая сістэма ўвабрала ў сябе рысы ўласцівыя асобным усходнеславянскім мовам, а таксама польскай мове, якая адыграла значную ролю ў яе фарміраванні.

Ключавыя словы: Беласточчына, Гайнаўскі павет, папулярныя прозвішчы

Wprowadzenie

Na terenie Białostoczczyzny wschodniej dominują charakterystyczne dla wschodniej Słowiańszczyzny nazwiska utworzone od imienia ojca. Specyficzną cechą badanego systemu nazwiskowego stanowi pograniczność, ponieważ formował się on pod wpływem trzech języków wschodniosłowiańskich oraz polszczyzny, która odegrała, zwłaszcza po unii lubelskiej, znaczącą rolę w kształtowaniu się systemu nazwiskowego mieszkańców historycznego Podlasia (Dacewicz, 2014, s. 54–57).

Pograniczny charakter Białostoczczyzny sprawił, że antroponimia tego regionu cieszyła się zainteresowaniem onomastów reprezentujących ośrodki uniwersyteckie w Białymstoku (Michał Kondratiuk, Leonarda Dacewicz, Zofia Abramowicz, Lilia Cítko, Elżbieta Bogdanowicz, Michał Mordań), Lublinie (Michał Sajewicz, Piotr Złotkowski), Zielonej Górze (Bazyli Tichoniuk) i Olsztynie (Maria Biolik). Wyniki badań opublikowano w wielu polskich i zagranicznych czasopismach naukowych, jak również w kilkunastu opracowaniach monograficznych.

Opis antroponimów funkcjonujących na pograniczach językowo-kulturowych wymaga od badaczy szczególnej wnikliwości oraz ostrożności w wyciąganiu wniosków i formułowaniu sądów. Na pograniczach językowo-kulturowych istnieje konieczność stosowania innej metodologii badawczej niż na terenach jednolitych etnicznie. Ustala-

nie pochodzenia nazw własnych na terenach pogranicznych wiąże się z koniecznością uwzględnienia szerokiego kontekstu językowego i kulturowego. W wyjaśnieniu genezy nazw własnych odnotowanych na pograniczu językowo-kulturowym niezbędne jest dostrzeżenie ścisłego związku danego onimu z obszarem, na którym występuje (Kondratiuk, 1995, s. 195–203).

Niniejszy tekst stanowi kontynuację problematyki poruszonej w artykule złożonym do druku w tomie dedykowanym profesorowi Witoldowi Kołbukowi z okazji 70. rocznicy urodzin (Sajewicz, 2022). Omówiono w nim 20 najbardziej popularnych na początku XXI w. nazwisk mieszkańców powiatu hajnowskiego, zamieszkiwanego w zdecydowanej większości przez ludność wyznania prawosławnego, która posługuje się na co dzień głównie gwarą ukraińską bądź białoruską. W artykule omówiono nazwiska *Iwaniuk* (454), *Grygoruk* (395), *Golonko* (377), *Romaniuk* (360), *Skiepko* (357), *Lewczuk* (355), *Wasiluk* (351), *Charkiewicz* (305), *Stepaniuk* (271), *Pietruczuk* (269), *Sawicki* (244), *Gierasimiuk* (234), *Aleksiejuk* (229), *Markiewicz* (228), *Siemieniuk* (224), *Kalinowski* (223), *Prokopiuk* (221), *Dmitruk* (218), *Nazaruk* (216), *Karpiuk* (212)¹.

Prezentowany poniżej artykuł poświęcono funkcjonowaniu następnych 20 najbardziej popularnych nazwisk używanych na terenie powiatu hajnowskiego w województwie podlaskim na początku XXI wieku. Opisano je według następującego schematu:

- 1) wymowa gwarowa nazwiska,
- 2) zasięg nazwiska,
- 3) liczba nosicieli nazwiska w kraju,
- 4) skupiska nosicieli nazwiska w województwie podlaskim,
- 5) większe skupiska nosicieli nazwiska poza województwem podlaskim,
- 6) liczba nosicieli nazwiska w powiecie hajnowskim,
- 7) odsetek nosicieli nazwiska w powiecie hajnowskim na tle ogólnopolskim,
- 8) miejsce powiatu hajnowskiego w kraju pod względem liczby nosicieli nazwiska,
- 9) prawdopodobne etymologie i motywacje nazwiska,
- 10) podobne strukturalnie nazwiska pokrewne.

Nazwiska funkcjonujące w powiecie hajnowskim na początku XXI w. stały się przedmiotem opisu nieprzypadkowo. To właśnie wówczas Kazimierz Rymut opracował *Słownik nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku* (SNUP), w którym po raz pierwszy wykorzystano pełną bazę danych PESEL z września 2002 r. *Novum Słownika* polegało między innymi na uwzględnieniu frekwencji nazwisk w powiatach, które przywrócono w Polsce w 1999 r. Późniejsze opracowania z zakresu antroponimii zwykle bazują na danych statystycznych zawartych w opracowaniu K. Rymuta (SNUP) lub podają dane uaktualnione, lecz ograniczone tylko do powiatów z największą frekwencją danego nazwiska w Polsce (ISNP).

¹ Liczba w nawiasie wskazuje liczebność nazwiska w powiecie hajnowskim.

Liczebność nazwisk w Polsce i ich rozmieszczenie na początku XXI w. ustalono w oparciu o stronę internetową <http://nlp.actaforte.pl:8080/Nomina/Ndistr> (NP). Zawarte na stronie dane pochodzą z opracowania K. Rymuta (SNUP), opartego na bazie PESEL z 2002 r.

Popularne nazwiska w powiecie hajnowskim

PAWLUCZUK

- 1) gw. białorus. *pawł'uč'uk*, gw. ukr. *paowl'uč'uk*
- 2) 2246 / 2144²
- 3) 131³
- 4) Białystok (363), bielski (250), hajnowski (206), białostocki (116), siemiatycki (77)
- 5) bialski (232), Biała Podlaska (103), Warszawa (81), radzyński (40), Gdańsk (35), włodawski (31)
- 6) 206
- 7) 9,17%
- 8) 4
- 9) *Pawłuczuk* < patr. *Pawłuczuk* < podl. *Pawłuk* (IF) < podl. *Pawel* / *Pawoł*, pol. *Paweł*; imię pochodzenia łacińskiego, por. rodowe imię rzym. *Paulus* 'mały', cerk. *Павел*
- 10) Nazwiska pokrewne⁴ *Pawliczuk*, *Paszczuk*⁵, *Paliczuk* i *Pawelczuk* noszą w województwie podlaskim wyłącznie mieszkańcy powiatu hajnowskiego, por. *Pawliczuk* (15), *Paszczuk* (13), *Paliczuk* (3), *Pawelczuk* (2). Przytoczone nazwiska są również używane w innych województwach, por. *Pawliczuk* – szczecinecki (33), chełmski (24), Chełm (23), rawicki (11), hrubieszowski (10), *Paszczuk* – Zamość (49), hrubieszowski (35), Lublin (12), zamojski (11), *Paliczuk* – brzeski (Brzeg) (11), tomaszowski (10), *Pawelczuk* – chełmiński (15), Szczecin (10), szczecinecki (9). W powiecie hajnowskim są również notowane nazwiska *Pawłuk* (4) i *Pasiuk* (4), które występują także w innych powiatach województwa podlaskiego, por. *Pawłuk* – powiat siemiatycki (67), wysokomazowiecki (36), Białystok (32), białostocki (6), grajewski (6), kolneński (6), bielski (4), augustowski (4), moniecki (3), *Pasiuk* – Białystok (91), białostocki (32), wysokomazowiecki (16), bielski (12), kolneński (8), sokół-

² Podaję liczebność nazwiska w 2002 i 2021 r.

³ Uwzględniono również miasta na prawach powiatu.

⁴ Określono dokładnie miejsce występowania poszczególnych nazwisk pokrewnych na terenie województwa podlaskiego. W odniesieniu do innych województw podano jedynie największe skupiska nosicieli tych nazwisk.

⁵ W opisie uwzględniono również nazwiska, które mogą być wyprowadzane od dwóch lub kilku podstaw, por. np. nazwiska *Paszczuk* < cerk. *Павел* / *Пахоміў*.

ski (3). Nazwiska te cieszą także się znaczną popularnością na terenie innych województw, por. *Pawluk* – Warszawa (180), łosicki (174), włodawski (139), Siedlce (95), Wrocław (88), biłgorajski (72), biański (65), hrubieszowski (64), brzeski (Brzeg) (59), zamojski (55), Chełm (51), sokołowski (50), oraz *Pasiuk* – Lubin (18), Olsztyn (18), łączyński (15). Wyłącznie poza województwem podlaskim funkcjonują takie nazwiska, jak *Pawluszek* – włodawski (8), łączyński (8), chełmski (5), *Pawliszук* – Chełm (8), *Pawłosiuk* – stargardzki (6), *Pawliszczuk* – zgorzelecki (5), *Pawłęczuk* – Sopot (3).

SAWCZUK

- 1) gw. białrus. *sawč'uk*, gw. ukr. *sawč'uk*
- 2) 3910 / 3878
- 3) 213
- 4) hajnowski (206), siemiatycki (104), Białystok (87)
- 5) biański (555), Biała Podlaska (282), łosicki (239), Warszawa (143), włodawski (100), łukowski (60), Wrocław (56)
- 6) 206
- 7) 5,27%
- 8) 4
- 9) *Sawczuk* < patr. *Sawczuk* < podl. *Sawka*, *Sawko* (IF) < por. podl. *Sawa* (IF); imię pochodzenia aramejskiego, por. aram. ܣܘܟܐ (*Sawwa*) ‘starzec’, cerk. *Савва*; nazwisko to może pochodzić także od cerk. *Савсамуї* i cerk. *Савевуї* (Kurufin)
- 10) Spośród używanych nazwisk pokrewnych jedynie *Sawoniuk* i *Sawuk* noszą mieszkańcy województwa podlaskiego, por. *Sawoniuk* – bielski (53), Białystok (49), białostocki (15), siemiatycki (4), *Sawuk* – sejneński (4). Nazwiska te odnotowano także w innych częściach kraju, por. np. *Sawoniuk* – biański (24), wejherowski (19), Biała Podlaska (11), włodawski (9), *Sawuk* – wejherowski (21), Warszawa (5), Gdańsk (4). Wyłącznie poza województwem podlaskim występują nazwiska pokrewne *Sawiuk* – parczewski (44), nowosolski (10), wrocławski (9), Szczecin (7), *Sawoszczuk* – Rybnik (14), Legnica (9), chełmski (6), wrocławski (5), *Sawiczuk* – Łódź (4), *Sawczyniuk* – Warszawa (3) (N-P).

SACHARCZUK

- 1) gw. białrus. *saxarč'uk*, gw. ukr. *saxarč'uk*
- 2) 1263 / 1211
- 3) 92
- 4) bielski (208), hajnowski (205), Białystok (145), siemiatycki (49), białostocki (29)
- 5) biański (76), łosicki (49), Szczecin (31), Gorzów Wielkopolski (29), Warszawa (26), biański (25)

- 6) 205
- 7) 16,23%
- 8) 2
- 9) *Sacharczuk* < patr. *Sacharczuk* < podl. *Sacharko* < *Sachar* (IF), imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. זְכַרְיָהוּ (*Zechariah*) ‘Jahwe pamięta’, cerk. *Захарія* (Kurufin), (ISNP)
- 10) Spośród odnotowanych nazwisk pokrewnych jedynie *Zacharuk* nie występuje w powiecie hajnowskim, należy jednak do popularnych w północnej części województwa lubelskiego, por. białski (103), Biała Podlaska (27). Do stosunkowo popularnych na Białostocczyźnie należy zaliczyć nazwisko pokrewne *Zacharczuk*, por. Białystok (60), bielski (18), hajnowski (8), białostocki (5). Nazwisko to było również notowane w innych regionach kraju, por. np. siedlecki (99), Warszawa (53), Siedlce (47), pleszewski (35), parczewski (26). Mniejszą popularnością w województwie podlaskim cieszyło się natomiast nazwisko *Sacharuk* – hajnowski (13), Białystok (3), Suwałki (2). Zdecydowanie częściej było używane na Lubelszczyźnie, por. białski (66), Biała Podlaska (23). W innych częściach kraju nazwisko to należało do sporadycznych.

WOŁKOWYCKI

- 1) gw. białorus. *vaŭkav'yc'k'i*, gw. ukr. *voŭkov'yc'k'i* / *voŭkov'yc'k'i*
- 2) 370 / 348
- 3) 19
- 4) hajnowski (203), bielski (23), Białystok (60), białostocki (6), sokólski (6)
- 5) Warszawa (23), giżycki (7), Gdynia (6), ełcki (6), węgorszewski (5), kędzierzyńsko-kozielski (5)
- 6) 203
- 7) 53,56%
- 8) 1
- 9) *Wołkowycki* < *Wołkow* ‘potomek *Wołkowa*’ albo ‘człowiek pochodzący z *Wołkowyska*’ (GW); *Wołkowysk* na Białorusi został odnotowany w latopisie z 1252 r. jako *Wołkowyjesk* (GW), (ISNP); niewykluczone także, że nazwisko *Wołkowycki* charakteryzuje człowieka ze względu na miejsce, w którym mieszka, por. ‘na odludziu, pod lasem, gdzie wyją wilki’
- 10) Nazwisko pokrewne *Wołkowyski* w województwie podlaskim nie występuje, odnotowano je jedynie we Włocławku (9) i Warszawie (4).

SADOWSKI

- 1) gw. białorus. *sad'òusk'i*, gw. ukr. *sad'òusk'i* / *sad'òusk'i*
- 2) 37616 / 37559
- 3) 374
- 4) Białystok (885), białostocki (643), moniecki (227), Suwałki (227), hajnowski (194), augustowski (182), siemiatycki (143), bielski (126), łomżyński (118),

- suwalski (115), grajewski (109), wysokomazowiecki (108), Łomża (104), sokólski (98), sejneński (12)
- 5) Warszawa (2162), Łódź (682), Gdańsk (628), Wrocław (555), Kraków (537), Szczecin (450), Lublin (412), Bydgoszcz (402), Toruń (391), Olsztyn (366), Włocławek (355), miński (339), Gdynia (337), żyrardowski (334), grodziski (Maz.) (327), Poznań (304), Sosnowiec (298), ostródzki (298), wołomiński (290), zgierski (284), ciechanowski (275), lipnowski (258), zawierciański (251), Kielce (249), Radom (246), grójecki (245), iławski (240), Płock (220), Wałbrzych (214), radomski (210), stargardzki (209), płoński (204)
- 6) 194
- 7) 0,51%
- 8) 40
- 9) *Sadowski* < nazwy miejsc. *Sadowo*, *Sady*, *Sadowie*, por. wsie o tej nazwie na Podlasiu i Mazowszu (ISNP), (SGKP, t. X, s. 203–206), (SEM 3, s. 171) lub przezwisko *Sadowski* ‘człowiek mieszkający na odludziu’, por. *sadowie* ‘odludzie, okolica zabita deskami’ (GN), (SSNO, t. V, s. 3).
- 10) Nazwiska pokrewne nie zostały odnotowane w powiecie hajnowskim. Nazwisko *Sadkowski* noszą mieszkańcy następujących powiatów województwa podlaskiego: sokólski (90), moniecki (36), Białystok (38), białostocki (19), wysokomazowiecki (14), augustowski (7), siemiatycki (6). Nazwisko to wykazuje znaczną popularność w innych regionach kraju. Najczęściej jest notowane w takich powiatach, jak Warszawa (271), Radom (94), płoński (83), ciechanowski (72), płoński (68), radomski (67), Lublin (57), Szczecin (55), Gdańsk (51), pruszkowski (51), Wrocław (46), kielecki (46), Kielce (44), sępoleński (44). Nazwisko *Sadecki* nie było notowane na terenie województwa podlaskiego, należało natomiast do stosunkowo częstych w innych regionach kraju, por. płoński (98), Toruń (91), tarnobrzeski (85), Bydgoszcz (84), chełmiński (69), Warszawa (66), świecki (52), Płock (44), kolbuszowski (44), Szczecin (42). Nazwisko *Sadziński* nosiło zaledwie 3 mieszkańców województwa podlaskiego, por. Suwałki (3). Poza województwem podlaskim występowało najczęściej w takich powiatach, jak Warszawa (32), goleniowski (25), ciechanowski (18), płoński (18).

GAWRYLUK

- 1) gw. białorus. *gawryl''uk* / *gawryl''uk*, gw. ukr. *gawryl''uk* / *gawryl''uk*]
- 2) 1622 / 1599
- 3) 112
- 4) Białystok (327), białostocki (193), hajnowski (190), bielski (135), siemiatycki (36), augustowski (8), Suwałki (8), grajewski (7), Łomża (4), wysokomazowiecki (4)
- 5) Biała Podlaska (100), Warszawa (89), Lublin (29), Sokółów Podlaski (26), Stargard Szczeciński (25)

- 6) 190
- 7) 11,71%
- 8) 3
- 9) *Gawryluk* < patr. *Gawryluk* (< *Hawryluk*) < *Gawryło* (< podl. *Hawryło*) < cerk. *Гаврыул* < hebr. *מֵאֵי בֹּזֵי* ‘mąż Boży’, por. *geber* ‘męczyzna, męski’ i *el* ‘boży’ (ISNP); *Gawryluk* należy do grupy tzw. nazwisk transformowanych (TN)
- 10) Nazwisko *Gabryszuk* (9) nosili na Białostocczyźnie tylko mieszkańcy powiatu hajnowskiego (9), było także notowane w innych regionach kraju, głównie na Lubelszczyźnie – radzyński (33), parczewski (6). Nazwisko *Hawryluk* należało w województwie podlaskim do sporadycznych – por. Białystok (12), augustowski (4), białostocki (3), sokólski (3), suwalski (3), odznaczało się natomiast dużą popularnością we wschodniej części województwa mazowieckiego i w województwie lubelskim – bialski (326), łosicki (142), Chełm (108), hrubieszowski (93), Biała Podlaska (80), parczewski (80). Nazwisko wariantywne *Gawriluk* było używane wyłącznie w województwie podlaskim – siemiatycki (2). Pozostałe nazwiska pokrewne zostały odnotowane poza obszarem województwa podlaskiego, por. *Gabryluk* – oławski (34), Wrocław (16), gorzowski (13), *Gawryszuk* – radzyński (32), Lublin (11), bialski (13), wodzisławski (11), *Hawryszczuk* – Wrocław (10), Opole (9), Tarnów (9), Gdynia (8), Włocławek (8), *Hawryszuk* – Warszawa (9), Szczecin (6), Kraków (5), *Gawrylczuk* – słupecki (5), złotowski (5), *Hawrylczuk* – Warszawa (14), oświęcimski (13), Szczecin (8). Nazwiska pokrewne *Gawryczuk* (5), *Gabroszuk* (3) zostały uwzględnione w wykorzystanych źródłach, lecz nie określono miejsca ich występowania (NP).

LEONIUK

- 1) gw. białorus. *l'ean''uk*, gw. ukr. *l'eon''uk*
- 2) 750 / 693
- 3) 43
- 4) hajnowski (190), siemiatycki (130), bielski (93), Białystok (82), białostocki (16), wysokomazowiecki (2)
- 5) bialski (25), mławski (25), Warszawa (18), bytowski (17), Wrocław (15), zgorzelecki (15), łosicki (11)
- 6) 190
- 7) 25,33%
- 8) 1
- 9) *Leoniuk* < patr. *Leoniuk* < podl. *Leon* (IF) < cerk. *Леон*, początkowo rzadkie, następnie zastąpione przez *Лев*, dosłowne tłumaczenie gr. *λέων* ‘lew’, łac. *Leo* ‘ts’ > *Leonis*; formy *Leo* i *Leon* są rozpowszechnione w łacińskim kręgu kulturowym, a pod wpływem polskim pojawiały się także na Białorusi i Ukrainie (Kurufin), (ISNP)

10) Do najbardziej popularnych nazwisk pokrewnych używanych w powiecie hajnowskim należy *Lewczuk* (355), które jest notowane także w innych powiatach województwa podlaskiego – Białystok (202), bielski (185), siemiatycki (92), białostocki (53), wysokomazowiecki (49), augustowski (8), Łomża (6), sokólski (6), łomżyński (5), Suwałki (5), suwalski (3), oraz na innych obszarach kraju, najczęściej w województwie lubelskim – bialski (494), Warszawa (203), Biała Podlaska (172), łosicki (167), siedlecki (147), parczewski (135), chełmski (123), Siedlce (101), Chełm (99), krasnostawski (82), radzyński (76), Lublin (69), Szczecin (68), Gdańsk (58), Wrocław (57), włodawski (57), sokołowski (45), Łódź (39), zamojski (39), świdnicki (Świdnik) (34), Wałbrzych (34), tczewski (33). Zdecydowanie mniejszą popularność wykazuje w powiecie hajnowskim nazwisko *Leończuk* (47), które jest także używane w innych powiatach województwa podlaskiego – Białystok (78), białostocki (60), siemiatycki (56), bielski (20), augustowski (8), suwalski (8), Łomża (5), jak również w powiatach należących do innych województw – Warszawa (30), choszczeński (29), ełcki (23), brzeziński (13), nowodworski (Gd.) (11), tomaszowski (Maz.) (11). Nazwisko *Leonczuk* odznacza się w powiecie hajnowskim znikomą popularnością (3), jest natomiast częściej noszone przez mieszkańców niektórych powiatów sąsiednich, por. Białystok (32), bielski (27), białostocki (12), siemiatycki (3), wysokomazowiecki (2), zambrowski (2), i wchodzących w skład innych województw – Gdańsk (11), opolski (7), Kraków (6), Wrocław (6), grodziski (Maz.) (5). Nazwisko *Lewoniuk* noszą mieszkańcy powiatu hajnowskiego (7) i Białegostoku (23) oraz powiatów położonych w innych województwach – Sosnowiec (11), oleśnicki (7), pszczyński (6). Pozostałe odnotowane nazwiska pokrewne nie są używane w powiecie hajnowskim, występują natomiast w innych powiatach województwa podlaskiego i w niektórych powiatach spoza województwa podlaskiego, por. *Lewończuk* – Białystok (53), białostocki (14), moniecki (6); giżycki (4), legionowski (2), Wrocław (2), *Lewszuk* – białostocki (34), Białystok (25), Suwałki (2); ostrołęcki (5), ełcki (2), myśliborski (2), *Lewańczuk* – Łomża (5); głubczycki (11), łobeski (6), Gdańsk (5), goleniowski (5). Jedynie w województwie podlaskim, były notowane nazwiska pokrewne *Lewociuk* – Białystok (8), bielski (2) i *Lewonczuk* – Białystok (4). Z kolei poza obszarem województwa podlaskiego były używane nazwiska *Lewosiuk* – stargardzki (24), Gdańsk (4), Przemyśl (4), nowodworski (2), *Leonciuk* – Szczecin (11).

ONISZCZUK

- 1) gw. białorus. *an'išč'uk*; gw. ukr. *on'išč'uk*
- 2) 1353 / 1310
- 3) 100
- 4) hajnowski (188), Białystok (103), bielski (94), białostocki (41), siemiatycki (36)

- 5) lubartowski (84), biański (60), Biała Podlaska (56), Lublin (45), radzyński (34), włodawski (32), parczewski (29), Warszawa (26), Gdańsk (20), iławski (19), Słupsk (17), krapkowicki (17), łączyński (15), Szczecin (15)
- 6) 188
- 7) 13,97%
- 8) 1
- 9) *Oniszczyk* < patr. *Oniszczyk* < podl. *Onisko* / *Oniśko* / *Oniszko* (IF) < cerk. *Anuciu*, imię pochodzenia greckiego, por. grec. *Ανυσος* (*Anisos*), od *anyso* ‘zakończenie, wykonanie’ i *Ανύσιος* (*Anysios*) ‘ts’; może też być wyprowadzane od grec. *Ονήσιμος* (*Onēsimos*), por. *onesimos* ‘korzystny, pożyteczny’, łac. *Onesimus*, cerk. *Onucium* (Kurufin), (ISNP)
- 10) W województwie podlaskim zanotowano jedno nazwisko pokrewne, por. *Aniszczyk* – siemiatycki (4), które jest spotykane również w Wielkopolsce – ostrowski (4). Nazwisko *Onyszczyk* nie zostało odnotowane w województwie podlaskim – występuje głównie na terenie Lubelszczyzny wschodniej, na Mazowszu i ziemiach odzyskanych, por. np. biański (51), Warszawa (25), włodawski (18), Gdańsk (13), stargardzki (12), górowski (12), tomaszowski (11), łosicki (10). Nazwiska *Oniszczyk* (3), *Onysiuk* (1) mają charakter incydentalny.

DANILUK

- 1) gw. biał. *dan'il''uk*, gw. ukr. *dan'il''uk* / *danyl''uk*
- 2) 3530 / 3425
- 3) 174
- 4) Białystok (194), hajnowski (176), siemiatycki (117), bielski (116), białostocki (63), sejneński (2), augustowski (3), sokółski (3) wysokomazowiecki (3)
- 5) biański (574), Biała Podlaska (235), łosicki (226), Warszawa (175), radzyński (82), Siedlce (67), siedlecki (58), Gdynia (56), Lublin (48), chełmski (43), Gdańsk (35), łukowski (22), sokołowski (22), Kraków (21), kętrzyński (21), Zamość (20)
- 6) 176
- 7) 4,99%
- 8) 5
- 9) *Daniluk* < patr. *Daniluk* < podl. *Danił* / *Daniło* (IF); imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. *דָּנִיֵּל* (*Daniel*) ‘mój sędzia – Bóg’, cerk. *Даниил* (Kurufin), (ISNP)
- 10) Nazwisko *Danieluk* występuje w powiecie hajnowskim sporadycznie – por. hajnowski (4), jest nieco częściej notowane w powiatach sąsiednich – Białystok (30), białostocki (12). Do rzadkich w powiecie hajnowskim należy również nazwisko *Danilczuk* (3), jest jednak popularne w kilku powiatach województwa podlaskiego – Białystok (216), białostocki (132), bielski (70), siemiatycki (35). Pozostałe nazwiska pokrewne nie występują w województwie

podlaskim, por. *Danyluk* – słupecki (29), oławski (14), zielonogórski (12), Warszawa (8), Zabrze (7), Kraków (7), drawski (7), *Danylczuk* – głubczycki (5), olsztyński (4), kędzierzyńsko-kozielski (3). W wykorzystanych źródłach zostało także uwzględnione nazwisko *Deniluk*, lecz nie określono miejsca jego występowania (NP).

JAKONIUK

- 1) gw. białorus. *akan'uk*, gw. ukraiński. *akon'uk*
- 2) 1021 / 1019
- 3) 62
- 4) hajnowski (172), Białystok (137), bielski (126), białostocki (49), Suwałki (9), siemiatycki (7)
- 5) białski (120), Łosice (91), Biała Podlaska (59), Warszawa (54), Biała Podlaska (52), elcki (15), Gdańsk (13)
- 6) 172
- 7) 17,99%
- 8) 1
- 9) *Jakoniuk* < patr. *Jakoniuk* < podl. *Jakon* (IF), por. także podl. *Jakun* (IF) < cerk. *Иакунѳ*, imię pochodzenia greckiego, grek. *Ύάκινθος* (*Yakinthos*), por. *hyakinthos* ‘hiacyn’, łac. *Hyacinthus* (Kurufin), (ISNP)
- 10) Nazwisko pokrewne *Jakończuk* noszą najczęściej mieszkańcy Białostocczyzny, por. Białystok (29), białostocki (23), bielski (18), grajewski (5), zambrowski (4). Nazwisko to jest także sporadycznie notowane w dwóch sąsiednich województwach, por. olsztyński (5), Warszawa (4). Nazwisko *Jakonczuk* (8) jest używane wyłącznie na terenie województwa podlaskiego, por. bielski (8) (N-P)

NICZYPORUK

- 1) gw. białorus. *n'ičypar'uk*, gw. ukraiński. *n'ičypor'uk* / *nyčypor'uk*
- 2) 1314 / 1314
- 3) 89
- 4) hajnowski (171), Białystok (120), bielski (85), siemiatycki (77), białostocki (19), sejneński (3), wysokomazowiecki (3)
- 5) białski (290), Biała Podlaska (126), Warszawa (40), Lublin (35), świdnicki (Świdnica) (21), Wrocław (15), parczewski (14), włodawski (12)
- 6) 171
- 7) 13,02%
- 8) 2
- 9) *Niczyporuk* < patr. *Niczyporuk* < podl. *Niczypor*; imię pochodzenia greckiego, por. *Νικηφόρος* (*Nikēphoros*) ‘zwycięski’, cerk. *Нукѳор* (Kurufin), (ISNP)
- 10) Wszystkie odnotowane nazwiska pokrewne są używane poza badanym powiatem hajnowskim. Nazwisko *Nikiforuk* występuje zarówno w województwie

podlaskim, por. Białystok (24), siemiatycki (10), bielski (4) białostocki (2), jak i na terenie innych województw, por. polkowicki (15), żarski (12), bolesławiecki (11), Szczecin (7), Kraków (6), Siedlce (6). Pozostałe nazwiska pokrewne należą do sporadycznych, por. *Niczuk* – olsztyński (5), *Niciporuk* – wejherowski (5), *Nietychoruk* – Ruda Śląska (4), *Niczeporuk* – Łódź (2), *Niczporuk* – bialski (2), *Niczporuk* – elbląski (1) (N-P).

JAKUBOWSKI

- 1) gw. białorus. *akub'ouusk'i*, gw. ukr. *akub'ouus'k'i*
- 2) 37581 / 37276
- 3) 376
- 4) Białystok (341), bielski (223), Suwałki (196), hajnowski (169), sejneński (155), białostocki (115), augustowski (101), suwalski (84), Łomża (59), wysokomazowiecki (43), moniecki (39), grajewski (28), kolneński (28), zambrowski (27), sokólski (22), siemiatycki (20), łomżyński (4)
- 5) Warszawa (2283), Poznań (983), Łódź (803), Wrocław (654), Gdańsk (609), Szczecin (464), Kraków (459), poznański (445), koniński (395), płocki (379), Płock (377), Bydgoszcz (370), grójecki (344), Radom (332), kielecki (287), konecki (277), brodnicki (264), Toruń (262)
- 6) 169
- 7) 0,45%
- 8) 48
- 9) *Jakubowski* < nazwy miejsc. Jakubowo, Jakubów, Jakubowice, notowane na Podlasiu i w sąsiednich regionach (SGKP, t. 3, s. 380–385), (SEM 2, s. 57), (GN), lub *Jakub*, imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. *יַאֲקֹב* (*Jaaqob*) ‘niech Bóg strzeże’ (ISNP)
- 10) Spośród nazwisk pokrewnych jedynie *Jakubski* było notowane w powiecie hajnowskim (11). Występowało także w takich powiatach, jak Sosnowiec (25), bialski (24), hrubieszowski (22), Częstochowa (21), Dąbrowa Górnicza (19), jędrzejowski (19), nowosolski (18). Pozostałe nazwiska pokrewne są spotykane poza obszarem województwa podlaskiego, por. *Jakobowski* – Piekary Śląskie (7), Sosnowiec (4), *Jakóbowski* – Warszawa (79), Radom (37), lipnowski (28), Łódź (27), płoński (27), włocławski (27), mławski (27), przasnyski (26), radziejowski (22), Bydgoszcz (20), *Jakuboski* – Sosowiec (4), *Jakóbski* – strzyżowski (44), Kraków (11), Przemyśl (9), Krosno (6).

FIEDORUK

- 1) gw. białorus. *f'edar'uk* / *fadar'uk*, gw. ukr. *fedor'uk* / *xfedor'uk*
- 2) 864 / 835
- 3) 39
- 4) Białystok (246), Bielsk Podlaski (235), Hajnówka (166), Siemiatycze (32), Białystok (32), Mońki (9)

- 5) Warszawa (22), Kołobrzeg (14), Elbląg (11), Olsztyn (11)
- 6) 166
- 7) 19,21%
- 8) 3
- 9) *Fiedoruk* < patr. *Fiedoruk* < podl. *Fiedor* (IF), por. także podl. *Feder*, *Fiodor*, *Chweder*, *Chwedor*, *Chodor*, *Todor* (IF); imię pochodzenia greckiego, por. Θεόδωρος (*Theodōros*) ‘Bożydar’, od *theos* ‘Bóg + *doron* ‘dar’, łac. *Theodorus*, cerk. *Φεοδορ* (Kurufin), (ISNP); *Fiedoruk* może należeć do grupy tzw. nazwisk transformowanych
- 10) Na terenie powiatu hajnowskiego zanotowano tylko dwa nazwiska pokrewne, przy czym oba występują również w powiatach sąsiednich województwa podlaskiego, a także poza obszarem tego województwa, por. *Fedoruk* – hajnowski (13), Białystok (3), Łomża (3), bielski (2), siemiatycki (2); bialski (95), Biała Podlaska (74), chełmski (18), Warszawa (16), kamiennogórski (13), włodawski (12), *Fiedorczyk* – Białystok (244), wysokomazowiecki (157), białostocki (151), bielski (76), siemiatycki (68), zambrowski (16), hajnowski (12), grajewski (5), moniecki (7); Warszawa (46), ostrowski (Maz.) (21), wołomiński (16). Wyodrębnią się liczna grupa nazwisk pokrewnych nieużywanych w powiecie hajnowskim, lecz występujących w sąsiednich powiatach województwa podlaskiego i na terenie innych województw, por. *Fedorczyk* – bielski (9), siemiatycki (5), Białystok (4), zambrowski (3); Wrocław (73), hrubieszowski (41), Biała Podlaska (24), zielonogórski (24), tczewski (19), bialski (19), Gdańsk (12), Olsztyn (12), *Fiodorczyk* – bielski (5); pruszkowski (3), *Fiedosiuk* – białostocki (54), Białystok (49); bialski (15), gdański (8), wągrowiecki (5), Gdańsk (5), *Fedeńczuk* – Białystok (6), Suwałki (4); Lublin (10), olecki (10), Szczecin (4), *Teodorczyk* – siemiatycki (8), Białystok (7), białostocki (3); sokołowski (78), drawski (41), łosicki (39), Warszawa (34), Siedlce (23), Jelenia Góra (19), braniewski (15), Biała Podlaska (14), Gdańsk (13), piaseczyński (13), siedlecki (12), *Teodoruk* – Białystok (4); Elbląg (13), bialski (11), Wrocław (9), świdnicki (Świdnik) (8), *Todorczyk* – Białystok (54), białostocki (11); Zamość (12), ostrowski (Maz.) (5), grodziski (Maz.) (2), *Todo-ruk* – siemiatycki (3); nowosolski (11), oławski (5), raciborski (4), *Chwedczyk* – siemiatycki (8), augustowski (6); łosicki (103), bialski (88), Warszawa (53), siedlecki (53), hrubieszowski (39), Biała Podlaska (31), Siedlce (22), *Chwetczyk* – siemiatycki (3); łosicki (10), lubliniecki (4), bialski (3), Szczecin (2), *Chwedorczyk* – zambrowski (3), białostocki (3), Białystok (2); łosicki (52), Warszawa (18), Chełm (15), Olsztyn (15), *Chwieduk* – Suwałki (15), Białystok (11), augustowski (2); Zabrze (20), słupski (17), białogardzki (14), łączycki (11), złotowski (9), Szczecin (9), Warszawa (8), *Chwesiuk* – Białystok (20), siemiatycki (6), białostocki (5), sejneński (3); bialski (149), łosicki (36), Biała Podlaska (32), Warszawa (26), sztumski (22), Elbląg (15), miński (15), *Chwiesiuk* – Białystok (16); gorzowski (3). Jedno nazwisko pokrewne jest notowa-

ne wyłącznie w województwie podlaskim, por. *Chwiedosiuk* – sokólski (6), Białystok (2), białostocki (3). Pozostałe nazwiska pokrewne są używane poza obszarem województwa podlaskiego, por. *Fedczuk* – Opole (19), łosicki (15), Biała Podlaska (10), *Fediuk* – Zielona Góra (22), jeleniogórski (16), Kraków (10), żywiecki (10), *Feduk* – gliwicki (7), Zabrze (5), *Fedoniuk* – hrubieszowski (27), Chełm (17), kraśnicki (15), Częstochowa (13), *Fedończuk* – chełmski (10), Chełm (2), *Fiedończuk* – oleśnicki (10), *Fedniczuk* – grodziski (Maz.) (5), *Chweściuk* – miński (13), *Fiodorczuk* – Warszawa (6), drawski (4), *Fidoruk* – zgorzelecki (5), pilski (2), *Fidorczuk* – ostrowski (Maz.) (5), *Fedyniuk* – stargardzki (7), Zabrze (5), Zielona Góra (4), Leszno (4), *Fedosiuk* – bialski (12), gdański (9), Gdańsk (9), Gdynia (6), Gliwice (5), *Fiediuk* – sierpecki (5), kędzierzyńsko-kozielski (5), *Chwedoruk* – łosicki (305), bialski (285), Biała Podlaska (97), Warszawa (50), włodawski (33), siedlecki (23), Siedlce (21), łęczyński (17), *Chwiedziuk* – żarski (16), zgorzelecki (14), *Chwedaczuk* – Biała Podlaska (28), bialski (23), Warszawa (2), *Chwedeńczuk* – Warszawa (4), hrubieszowski (3), włodawski (2), *Chweschczuk* – Tarnobrzeg (6), *Chwiedczuk* – Warszawa (12), *Chwiedoruk* – cieszyński (3), *Chodoruk* – wałecki (17), zielonogórski (11), Łódź (5), policki (8). W wykorzystanych źródłach brakuje danych dotyczących miejsca występowania jednostkowych nazwisk pokrewnych *Fedenczuk*, *Fedeniuk* (NP).

JAKIMIUK

- 1) gw. białorus. ‘ak’im’uk, gw. ukr. ‘ak’im’uk
- 2) 1329 / 1232
- 3) 87
- 4) bielski (244), hajnowski (165), siemiatycki (124), Białystok (96), białostocki (31), zambrowski (12), kolneński (4), moniecki (4)
- 5) łosicki (97), bialski (73), Biała Podlaska (68), Wrocław (30), Szczecin (28), Warszawa (26), Lublin (17), Gdańsk (15), chełmski (14), parczewski (14), Siedlce (14)
- 6) 165
- 7) 12,42%
- 8) 3
- 9) *Jakimiuk* < patr. *Jakimiuk* < podl. *Jakim* [IF], imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. יְהוֹאִיִּם (*Jehojaqim*) ‘stworzony przez Jahwe’, łac. *Joachim*, cerk. *Иоаким* (Kurufin), (ISNP)
- 10) Nazwisko pokrewne *Jakimczuk* występowało sporadycznie w powiecie hajnowskim (3), było natomiast częściej notowane w sąsiednich powiatach województwa podlaskiego, por. siemiatycki (50), Białystok (14), bielski (13), augustowski (3). Noszą je również mieszkańcy innych województw, por. np. hrubieszowski (22), Warszawa (19), braniewski (17), Rybnik (15), tomaszowski (16), żarski (13).

ANDROSIUK

- 1) gw. białorus. *andras* 'uk, gw. ukr. *andros* 'uk
- 2) 429 / 452
- 3) 28
- 4) hajnowski (163), Białystok (57), bielski (45), siemiatycki (10), sejneński (6), augustowski (4), Łomża (3)
- 5) białski (59), Warszawa (21), Katowice (12), Poznań (6), Biała Podlaska (5)
- 6) 163
- 7) 37,99%
- 8) 1
- 9) a) *Androsiuk* < patr. *Androsiuk* < podl. *Andros* [IF] < podl. *Andrej*, imię pochodzenia greckiego, grec. *Ἀνδρέας* (*Andreas*), por. *ἀνδρείος* 'mężny, dzielny', cerk. *Ἀνδρεῖ*, lub od *ἀνδρός* (*andros*), gen. od *ἀνὴρ* (*aner*) 'mężczyzna' (Kurufin), (ISNP);
b) *Androsiuk* < patr. *Androsiuk* < podl. *Andros* < *Andronik*; imię pochodzenia greckiego, por. *ἀνὴρ* (*aner*) 'mężczyzna, człowiek', Gen. *ἀνδρός* + *νίκη* (*nike*) 'zwycięstwo', łac. *Andronicus*, cerk. *Ἀνδρονικ* (Kurufin), (ISNP).
- 10) Odnotowano jedno nazwisko pokrewne spotykane wyłącznie w województwie podlaskim, por. *Andryszuk* – Białystok (9). Liczne nazwiska pokrewne są używane zarówno na terenie województwa podlaskiego, jak i innych województw, por. *Andrejczuk* – Białystok (185), białostocki (86), hajnowski (4) augustowski (3); ślubicki (39), kamiennogórski (31), gorzowski (18), Opole (17), *Andrzejczuk* – siemiatycki (54), wysokomazowiecki (54), bielski (45), Białystok (27), zambrowski (10), białostocki (6), Łomża (4), sokółski (2); łosicki (121), sokołowski (95), Warszawa (69), białski (60), oleśnicki (29), Siedlce (28), siedlecki (28), Olsztyn (24), rypiński (21), *Andrejuk* – hajnowski (84), Białystok (79), białostocki (49), bielski (69), Łomża (4); Warszawa (17), włodawski (13), *Andrzejuk* – hajnowski (101), Białystok (101), bielski (58), białostocki (47), siemiatycki (16); białski (238), Biała Podlaska (69), Warszawa (64), Szczecin (21), łosicki (19), Gdańsk (17), Lublin (16), *Andruk* – Białystok (58), białostocki (36), Łomża (9), grajewski (6); etcki (34), Warszawa (24). Wyłącznie poza województwem podlaskim były notowane nazwiska *Androszczuk* – nowosolski (4), głogowski (3), *Andrusiuk* – białski (69), Biała Podlaska (33), świdnicki (Świdnica) (24), łosicki (10), Warszawa (9), rybnicki (9), *Andruszczuk* – Katowice (3), Świętochłowice (3), polkowicki (3), *Andruszuk* – Warszawa (4), otwocki (3), *Andrysiuk* – parczewski (14), Lublin (3) Poznań (2), *Andryszczuk* – chełmski (19), sławieński (13), *Andrasiuk* – Warszawa (3), Łódź (3), *Andriuk* – otwocki (4), *Jędruszuk* – łosicki (19), Siedlce (5), Warszawa (4), *Jędruszczuk* – Warszawa (6), bolesławiecki (5), Chełm (4), *Jędrzejuk* – Warszawa (33), Wrocław (20), zamojski (17), łosicki (15).

SAJEWICZ

- 1) gw. białorus. *sa^aev'ič*, gw. ukraiński. *sa^aevyč*
- 2) 1073 / 1051
- 3) 111
- 4) hajnowski (163), Białystok (76), bielski (21), białostocki (6), suwalski (3), siemiatycki (2), sejneński (2)
- 5) Wrocław (58), kłodzki (46), prudnicki (36), Warszawa (28), myśliborski (27), oświęcimski (25), gliwicki (30), policki (22), złotoryjski (22), Lublin (17), węgorszewski (17), zgorzelecki (15), Legnica (15), nowosolski (15)
- 6) 163
- 7) 15,19%
- 8) 1
- 9) *Sajewicz* < *Saj*, skrócona postać imienia biblijnego *Izajasz*, wschł. *Исаї* < *Исаия* < hebr. *יְהוֹשָׁפָט* *Jeszajah* 'Jahwe jest zbawieniem' (Kurufin), (ISNP)
- 10) Nazwiska pokrewne z podobnym formantem nie były notowane w województwie podlaskim. Nie należą do zbyt często używanych w pozostałych województwach, por. *Isajewicz* – gnieźnieński (15), Katowice (10), czarnkowsko-trzcianecki (5), *Sajowicz* – Kielce (4) (N-P).

OSTASZEWSKI

- 1) gw. białorus. *ostaś'eusk'i*, gw. ukraiński. *ostaś'ewos'k'i*
- 2) 4357 / 4387
- 3) 200
- 4) Białystok (427), hajnowski (159), białostocki (216), augustowski (67), bielski (57), grajewski (36), łomżyński (36), zambrowski (34), Łomża (32), suwalski (25), Suwałki (20), wysokomazowiecki (16), moniecki (15), kolneński (7), sokólski (3)
- 5) Warszawa (504), ciechanowski (142), pułtuski (122), nowodworski (99), legionowski (82), Dąbrowa Górnicza (79), Lublin (68), Gdańsk (62)
- 6) 159
- 7) 3,65%
- 8) 4
- 9) *Ostaszewski* < n. miejsc. *Ostaszewo*, *Ostaszki*, *Ostasze*, odnotowane m.in. na terenie powiatu bielskiego, które powstały od formy imiennej *Ostasz*, por. pol. *Eustachy*, cerk. *Евстахиѡ*, łac. *Eustachius*, grec. *Εὐστάθιος* (*Eustathios*) 'twardy, wytrzymały' zob. (GN), (SGKP, t. VII, s. 662)
- 10) Nazwisko pokrewne *Ostaszowski* nosiło 7 mieszkańców województwa śląskiego. Do rzadko używanych w Polsce należy również nazwisko *Ostaszyński* (7). W wykorzystanych źródłach nie podano jednak danych dotyczących miejsca występowania tego nazwiska.

ROSZCZENKO

- 1) gw. białorus. *r'oščenko*, gw. ukraiński. *r'oščenko*
- 2) 342 / 305
- 3) 24
- 4) hajnowski (158), Białystok (59), bielski (35), siemiatycki (16), białostocki (4)
- 5) chrzanowski (12), nowodworski (5), Lublin (5), lwówecki (5), Płock (5), Warszawa (4), Wrocław (4), Radom (4)
- 6) 158
- 7) 46,20%
- 8) 1
- 9) *Roszczenko* < *Rost*, *Rosz*, *Roszko* – formy skrócone od imienia słow. *Ростислав*, pol. *Rościślaw*; może wywodzić się także od cerk. *Ерацм* i pol. *Roch* (ISNP), (IF, s. 84), (Mordań, 2019, s. 132)
- 10) Nazwisko pokrewne *Roszko* najczęściej nosili mieszkańcy województwa podlaskiego, por. Białystok (122), moniecki (119), białostocki (72), augustowski (41). W pozostałych województwach nazwisko *Roszko* należało do nieco rzadziej używanych, por. Warszawa (37), ełcki (36), szczeciński (36), olecki (20), Legnica (16), Suwałki (15), Płock (13), legnicki (12), nowotarski (11), Szczecin (11), Olsztyn (11). Zdecydowanie mniej popularne było nazwisko *Roszczyńko*, por. wołomiński (4), pruszkowski (3), Warszawa (3).

ROMAŃCZUK

- 1) gw. białorus. *romanč'uk*, gw. ukraiński. *romanč'uk*
- 2) 3586 / 3505
- 3) 210
- 4) Białystok (203), hajnowski (156), parczewski (105), białostocki (101), augustowski (74), bielski (63), siemiatycki (30), wysokomazowiecki (23), sokółski (10), kolneński (7), sejneński (5), Suwałki (4), grajewski (3)
- 5) tomaszowski (241), sokołowski (165), Warszawa (149), Szczecin (74), olsztyński (69), Lublin (68), zamojski (61), Olsztyn (56), Wrocław (49), Gdańsk (43), lubartowski (42), Chełmski (41), wołomiński (41), kętrzyński (38), Siedlce (35), kamieński (34), łęczyński (32), ełcki (31)
- 6) 156
- 7) 4,35%
- 8) 4
- 9) *Romańczuk* < *Romańczuk* < podl. *Romanko* (IF) < *Roman*; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Romanus*, por. *romanus* 'rzymski', cerk. *Роман* (ISNP), (Kurufin)
- 10) Nazwisko pokrewne *Romaniuk* noszą głównie mieszkańcy województwa podlaskiego, por. hajnowski (360), Białystok (226), bielski (183), siemiatycki (135), białostocki (69), sokółski (18), zambrowski (7), łomżyński (4), grajewski (2), augustowski (2), województwa lubelskiego, por. np. biał-

ski (530), Biała Podlaska (367), parczewski (128), Lublin (106), włodawski (66), radzyński (54), Chełm (54), chełmski (42), krasnostawski (34), parczewski (28), województwa mazowieckiego, por. np. Warszawa (255), łosicki (215), sokołowski (76), Siedlce (69). Nazwisko *Romaniuk* jest również spotykane w innych częściach kraju, por. np. Szczecin (96), Łódź (59), gorzowski (45), Wrocław (55), Kraków (50), mławowski (49), Gdańsk (40), olsztyński (31). Nazwisko *Romanczuk* notowano najczęściej na terenie województwa podlaskiego, por. bielski (11), hajnowski (9), Białystok (3), rzadziej natomiast występuje w pozostałej części kraju, por. np. bartoszycki (2), nyski (2), Szczecin (2), Warszawa (2), Wrocław (2), Zamość (2). Do rzadziej używanych w kraju należą nazwiska *Romuk* – gryfiński (9), policki (6), Zabrze (4), *Romasiuk* – bartoszycki (4), Gdańsk (4), Opole (4), *Romaszuk* – miński (12), Rzeszów (5), Warszawa (2), łowicki (2), *Romńczuk*⁶ – tomaszowski (Tomaszów Lub.) (9).

SIDORUK

- 1) gw. białorus. *s'idar'uk*, gw. ukr. *sydor'uk*
- 2) 1248 / 1192
- 3) 91
- 4) bielski (179), hajnowski (154), bielski (144), Białystok (95), białostocki (9), siemiatycki (6), Suwałki (5)
- 5) białski (179), Biała Podlaska (95), włodawski (56), chełmski (51), łosicki (42), zielonogórski (27), Chełm (20), Warszawa (20), Siedlce (18), Lublin (15), Szczecin (15), inowrocławski (13), Wrocław (11)
- 6) 154
- 7) 12,34%
- 8) 2
- 9) *Sidoruk* < patr. *Sidoruk* < podl. *Sidor* (IF), por. podl. *Sydor*, imię pochodzenia greckiego, grec. Ἰσίδωρος (*Isidōros*), por. *Isis* 'egipska bogini urodzaju' i *dōron* 'dar', cerk. *Исидор* (ISNP), (Kurufin)
- 10) Nazwisko pokrewne *Sidorczuk* należy w powiecie hajnowskim do sporadycznie używanych (4), jest natomiast często notowane w sąsiednich powiatach tego województwa, por. siemiatycki (103), Białystok (95), białostocki (32), bielski (7), kolneński (5). Poza obszarem województwa podlaskiego nazwisko to najczęściej występuje w takich powiatach, jak białski (252), Warszawa (74), Szczecin (51), parczewski (43), Siedlce (35), Biała Podlaska (34). Do mniej popularnych należą nazwiska pokrewne *Sydoruk*, por. np. sławieński (12), malborski (7), hrubieszowski (6), oraz *Sydorczuk*, por. braniewski (6), giżycki (5).

⁶ Forma nazwiska powstała w wyniku błędu urzędniczego.

Uwagi końcowe

Analiza materiału antroponimicznego wykazała, że system nazwiskowy mieszkańców powiatu hajnowskiego w znacznym stopniu zachował tradycyjny wschodniosłowiański charakter. Dominują tu przeważające na obszarach wschodniosłowiańskich nazwiska patronimiczne, nawiązujące do imion pochodzenia greckiego. System ten zawiera cechy właściwe poszczególnym językom wschodniosłowiańskim, a także językowi polskiemu, który odegrał, zwłaszcza po unii lubelskiej, znaczącą rolę w jego formowaniu się.

Poddane analizie najbardziej popularne nazwiska używane w powiecie hajnowskim na początku XXI wieku mają w większości charakter patronimiczny (16) i bazują na imionach pochodzenia greckiego (7), hebrajskiego (6), łacińskiego (2), słowiańskiego (1). Do mniej licznych należą nazwiska odmiejscowe (4).

Powiat hajnowski zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem liczebności nazwisk *Androsiuk, Jakoniuk, Leoniuk, Oniszczyk, Wołkowycki, Sajewicz, Roszczenko*, na drugim miejscu plasują się nazwiska *Sacharczuk, Niczyporuk, Sidoruk*, a na trzecim *Gawryluk, Fiedoruk, Jakimiuk*.

Udział procentowy powiatu hajnowskiego wśród ogółu nosicieli nazwiska w kraju przedstawia się następująco: *Wołkowycki* – 53,56%, *Roszczenko* – 46,20%, *Androsiuk* – 37,99%. Występowanie tych nazwisk ogranicza się w pierwszym rzędzie do powiatu hajnowskiego i kilku powiatów sąsiednich w województwie podlaskim oraz do nielicznych w sumie powiatów należących do innych województw.

Szczegółowe wyniki badań są przedstawione w poniższej tabeli:

Nazwisko	Liczba nosicieli nazwiska w powiecie	Liczba nosicieli nazwiska w kraju	Miejsce powiatu w kraju	Udział procentowy powiatu
Pawluczuk	206	2246	4	9,17%
Sawczuk	206	3910	4	5,27%
Sacharczuk	205	1263	2	16,23%
Wołkowycki	203	370	1	53,56%
Sadowski	194	37616	40	0,51%
Gawryluk	190	1622	3	11,71%
Leoniuk	190	750	1	25,33%
Oniszczyk	188	1353	1	13,97%
Daniluk	176	3530	5	4,99%
Jakoniuk	172	1021	1	17,99%
Niczyporuk	171	1314	2	13,02%
Jakubowski	169	37581	48	0,45%

Fiedoruk	166	864	3	19,21%
Jakimiuk	165	1329	3	12,42%
Androsiuk	163	429	1	37,99%
Sajewicz	163	1073	1	15,19%
Ostaszewski	159	4357	4	3,65%
Roszczenko	158	342	1	46,20%
Romańczuk	156	3586	4	4,35%
Sidoruk	154	1248	2	12,34%

Nie wszystkie nazwiska mieszkańców powiatu hajnowskiego odnotowane na początku XXI w. pozostały niezmiennie od momentu ich powstania. Niektóre z nich zostały zmodyfikowane w okresie zaborów na skutek świadomego działania urzędników rosyjskich, którzy starali się o to, żeby zapis nazwisk nie odbiegał zbytnio od norm ortograficznych obowiązującego wówczas języka urzędowego (TN, s. 157–162).

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości nazwiska mieszkańców Podlasia zaczęto oddawać łacinką, stosując przy tym zasadę transliteracji. Przyjęcie tej zasady nie gwarantowało jednak pełnego przywrócenia formy graficznej nazwisk podlaskich sprzed rozbiorów, por. podl. *Hryhoruk* > ros. *Григорук* > pol. *Grygoruk / Grigoruk*, podl. *Hawryluk* > ros. *Гаврылюк*, pol. *Gawryluk / Gawriluk*. Do zniekształcenia wielu nazwisk przyczynili się także urzędnicy, którzy czasem błędnie odczytywali zapis nazwisk w dokumentach sporządzonych w języku zaborcy, por. np. *Deniluk* < *Daniluk*, *Romańczuk* < *Romańczuk* (TN).

Powszechne na Podlasiu w XVI i XVII w. ludowe formy imion z czasem zaczęły ustępować miejsca formom oficjalnym. Nie zniknęły jednak bezpowrotnie, utrwaliły się bowiem w nazwiskach mieszkańców wschodniego Podlasia. (Sajewicz, 2013, s. 13–22). Analiza materiału antropimicznego wykazała, że do dnia dzisiejszego na badanym terenie do licznych należą nazwiska oparte na różnych formach ludowych tego samego imienia urzędowego, wykorzystujące identyczny formant sufiksalny, por. np. liczne na Podlasiu nazwiska nawiązujące do cerk. *Феодор* i *Симеон*.

REFERENCES / BIBLIOGRAFIA

Sources / Źródła

- GN – *Geneza nazwisk*. Pobrano z: <http://www.genezanazwisk.pl/> (dostęp: 22.02.2021).
- GW – Pobrano z: <https://wspolczesna.pl/podgajecki-to-ten-co-mieszkal-pod-gajem/ar/4940045> (dostęp: 22.02.2021).
- IF – Tichoniuk, Bazyli. (2000). *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*. Zielona Góra: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej imienia Tadeusza Kotarbińskiego.
- ISNP – Pobrano z: <https://nazwiska.ijp.pan.pl/> (dostęp: 11.10.2021).

- Kurufin – The Kurufin's Castle (2008–2010). *Europejskie imena: znaczenie i proischożdenie* [Европейские имена: значение и происхождение]. Pobrano z: <http://kurufin.narod.ru/index.html> (dostęp 22.02.2021); zmiana adresu strony na: <http://kurufin.ru/> (dostęp: 10.11.2022).
- NP – Pobrano z: <http://nlp.actaforte.pl:8080/Nomina/Ndistr> (dostęp: 22.02.2021).
- N-P – Pobrano z: <https://nazwiska-polskie.pl/> (dostęp: 22.02.2021).
- PN – Pobrano z: <https://polskienazwiska.pl/> (dostęp: 20.02.2021).
- SEM 2 – Malec, Maria (oprac.) (1995). *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych. Cz. 2. Nazwy osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*. Kraków: Polska Akademia Nauk. Instytut Języka Polskiego.
- SEM 3 – Kaleta, Zofia (oprac.). (1997). *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych. Cz. 3. Odmiejscowe nazwy osobowe*. Kraków: Polska Akademia Nauk. Instytut Języka Polskiego.
- SGKP – Sulimierski, Filip, Chlebowski, Bronisław i Walewski, Władysław (red.). 1886 (T. 7), 1889 (T. 10), 1902 (T. 15). *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych państw słowiańskich*. Warszawa: Nakładem Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego.
- SNUP – Rymut, Kazimierz. (2003). *Słownik nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku*. CD Kraków: Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk.
- SSNO – Taszycki, Witold (red.). (1977–1980). *Słownik staropolskich nazw osobowych*. T. 5. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: Wydawnictwo Ossolineum.
- TN – Tichoniuk, Bazyli. (2004). Transformacja nazwisk wschodniosłowiańskich w Polsce na przykładzie niektórych struktur antroponimicznych z sufiksem *-uk/-czuk*. W: Bazyli Tichoniuk, Włodzimierz Wilczyński (red.). *Ze studiów nad językiem i literaturami wschodniosłowiańskimi* (s. 157–162). Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza UZ.

Studies / Opracowania

- Dacewicz, Leonarda. (2014). *Historia nazwisk na kresach północno-wschodnich Rzeczypospolitej (XI–XVIII w.)*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Kondratiuk, Michał. (1995). *O metodologii badań onomastycznych na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim i słowiańsko-bałtyckim*. W: Michał Kondratiuk, Włodzimierz Wilczyński (red.). *Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim* (s. 195–203). Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Mordań, Michał. (2019). *Chrześcijańskie dziedzictwo imiennicze utrwalone w nazwiskach mieszkańców Bielska Podlaskiego, Hajnówki i Siemiatycz*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Sajewicz, Michał. (2013). *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostoczczyźnie na tle ogólnopolskim*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Sajewicz, Michał. (2022). *Najpopularniejsze nazwiska mieszkańców powiatu hajnowskiego na początku XXI w.* W: Marcin Cybulski, Maria Mocarz-Kleindienst i Andrij Saweneć (red.).

Umysł otwarty. Historia – kultura – społeczeństwo. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Witoldowi Kolbukowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin (s. 241–257). Lublin: Wydawnictwo KUL.

SUBMITTED: 20.11.2021

ACCEPTED: 18.07.2022

PUBLISHED ONLINE: 22.12.2022

ABOUT THE AUTHOR / O AUTORZE

Michał Sajewicz – Polska; Lublin; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; prof. zwyczaj. dr hab. – profesor emerytowany; spec.: językoznawstwo słowiańskie; zainteresowania naukowe: dialektologia (ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego), słowotwórstwo, antroponomia, etnolingwistyka, socjolingwistyka.

Adres: Wydział Filologiczny UMCS, pl. Marii Curie-Skłodowskiej 4a, 20–031 Lublin

Wybrane publikacje:

1. Sajewicz, Michał. (2019). *Odczasownikowe pejoratywne nazwy subiektów z formantem sufiksальnym w gwarach białoruskich okolic Lewkowa Starego na Białostocczyźnie*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
2. Sajewicz, Michał. (2013). *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie na tle ogólnopolskim*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
3. Sajewicz, Michał. (2002). Derywacja sufiksальna osobowych nazw subiektów w nadnarwiańskich gwarach białoruskich Białostocczyzny. *Deverbativa, deadiectiva*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
4. Sajewicz, Michał. (1997). O białorusko-ukraińskiej granicy językowej na Białostocczyźnie. *Rozprawy Sławistyczne, 12: Ze studiów nad gwarami wschodniosłowiańskimi w Polsce*, s. 91–107.
5. Sajewicz, Michał. (1993). Wyobrażenie „małej ojczyzny” w białoruskojęzycznych wspólnotach wiejskich na Białostocczyźnie. W: Jan Bartmiński (red.). *Pojęcie ojczyzny we współczesnych językach europejskich* (s. 127–139). Lublin: Wydawnictwo Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej.